

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู Development of Problem-Based Learning in Morality and Ethics for Teacher

บัญชา ธรรมบุตร¹,
คชา ปราณีตพลกรัง²,
พระมหาอรรถพงษ์ อตถญาโณ³,
บัญชา เกียรติจรุงพันธ์⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู รูปแบบการวิจัยเป็นแบบการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 42 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู 2) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาการเรียนรู้ ได้แนวทาง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างโจทย์ปัญหา พบว่าการสร้างโจทย์ปัญหาที่เหมาะสมมีลักษณะที่เป็นคำถาม 4 ประการ คือ 1.1) ตัวอย่างของพฤติกรรมของครู 1.2) สาเหตุของการมีพฤติกรรม 1.3) แนวทางการแก้ไขพฤติกรรม และ 1.4) การพัฒนาตนเองของผู้เรียน 2) ด้านการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า มี 4 รูปแบบ คือ 2.1) กลุ่มวิธีคิดแบบ Brain storming 2.2) กลุ่มเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้วิธีคิดแบบอริยสัจสี่ 2.3) กลุ่มเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้แนวคิดแบบโยนิโสมนสิการ และ 2.4) กลุ่มเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้แนวคิดสี่ปुरुสธรรม 7 และ 3) ผลการเรียนรู้ที่เป็นพฤติกรรม พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น 3 ด้านได้แก่ 3.1) ความตรงต่อเวลาในการเข้าเรียน 3.2) การใช้จ่ายและความประหยัด และ 3.3) ความนอบน้อมถ่อมตนและจิตอาสา
2. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู

¹ อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

² อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

³ อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to investigate the result of Problem-Based Learning Instruction, and 2) to explore the students' satisfaction towards Problem-Based Learning in Morality and Ethics for Teacher Course. The research design used in this study was classroom action research. The sample consisted of 42 undergraduate students who enrolled in the first semester of the academic year of 2019, selected by means of a purposive sampling technique. The research instruments were lesson plans based on the stages of Problem-Based Learning Instruction and the student satisfaction survey.

The results disclosed as follows:

1. According to the result of the study, it turned out in three aspects. 1) Creating word problems: it was found that creating proper word problems realized four types of questions, namely 1.1) example of teacher's behavior, 1.2) the cause of behavior, 1.3) guideline for behavior change and 1.4) self-development. 2) Learning management design process: it was found that there were four types of groups, namely 2.1) brainstorming for problem-solving, 2.2) Four Noble Truths for problem-solving, 2.3) Yonisomanasikara (critical reflection) for problem-solving and 2.4) Seven Sappurisa Dhammas for problem-solving. And 3) Behavioral learning outcomes: it was found that there were three positive behavior changes, namely 3.1) attendance and punctuality 3.2) expenditure and frugality and 3.3) Humility and public mind.

2. The overall students' satisfaction towards the teaching of Problem-Based Learning was at a high level.

Keywords: Problem-Based Learning, Morality and Ethics for Teacher

บทนำ

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีบางส่วนกล่าวถึงการจัดการศึกษาไว้ว่า มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งวิสัยทัศน์การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552 - 2561) ได้กำหนดให้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยมีจุดเน้นการปฏิรูป 3 เรื่อง ได้แก่ 1) พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ 2) โอกาสทางการศึกษา เปิดโอกาสให้คนไทยเข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ 3) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยกล่าวว่าคุณภาพของการศึกษาและการเรียนรู้จะต้องบรรลุ 4 คุณภาพ คือ 1) คุณภาพคนไทยยุคใหม่ 2) คุณภาพครูยุคใหม่ 3) คุณภาพแหล่งเรียนรู้/สถานศึกษายุคใหม่ ซึ่งจากพระราชบัญญัติและวิสัยทัศน์ดังกล่าว มุ่งให้คนไทยเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพและมีคุณธรรมจริยธรรมด้วย อีกประการหนึ่งคือการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่ ต้องมีการปรับเปลี่ยนการเรียนรู้เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสม คนไทยจะต้องมีทักษะในการคิด มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ รอบตัวได้ ซึ่งจำเป็นที่ครูก็ต้องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วย สอดคล้องกับที่ วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวว่า ผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางมีการบรรยายเนื้อหาเพียงอย่างเดียว เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ สนุกกับการเรียนรู้ และเกิดความรู้สึกลอยลื่นอย่างเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนโดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีทักษะการทำงานเป็นทีม มีการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาสาระทางศาสตร์ต่างๆ เพื่อเรียนรู้จากการกระทำและยอมรับฟังความคิดของคนอื่นๆ ที่สะท้อนผ่านการกระทำกิจกรรมนั้น ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

ในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มีวิชาหนึ่งที่จำเป็นมากคือ การศึกษาที่วัดด้วยคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับครู เพื่อให้คนที่จะประกอบอาชีพครูเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติตนอยู่ในกรอบของจรรยาบรรณวิชาชีพและยังหวังว่าครูจะเป็นผู้ที่ทำงานด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครูอีกด้วย แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือมีข่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมของครูอยู่เสมอ ซึ่งทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาในวิชาชีพดังกล่าว ส่งผลกระทบอย่างมากต่อมุมมองของสังคม ซึ่งสถาบันการผลิตครูย่อมไม่สามารถปฏิเสธความรับผิดชอบได้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น ได้เปิดการเรียนการสอนในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูด้วย เพื่อหล่อหลอมบุคคลที่จะไปประกอบอาชีพครูให้มีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญในอาชีพของตน แต่อย่างไรก็ดี ปัญหาที่พบคือ จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูที่ผ่านมา เป็นการเรียนรู้ด้วยการจดบันทึก อภิปราย และการสะท้อนความคิดเห็นของผู้เรียน ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการทั่วไป แต่จากการติดตามความรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนพบว่า ความรู้ไม่ยั่งยืนและพฤติกรรมไม่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้จะมาจากกระบวนการเรียนที่ผ่านมาเน้นความรู้และการท่องจำ ไม่ใช่การจากการวิเคราะห์ปัญหาจากตัวของผู้เรียนเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะมีการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงได้หาทางพัฒนาการเรียนการสอนด้วยการศึกษานวัตกรรมต่างๆ มาเพื่อเป็นแนวทางจัดการศึกษาในวิชาดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยปัญหาเป็นฐาน เป็นนวัตกรรมหนึ่งที่มีผู้นำไปใช้แล้วประสบความสำเร็จ

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning หรือ PBL) คือ วิธีการเรียนรู้วิธีหนึ่ง ที่มีการนำปัญหามาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลก (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2561) เป็นการสร้างบริบทของการเรียนรู้ (Learning Context) เพื่อให้ผู้เรียนเกิด ทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษา ไปพร้อมกันด้วย การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาเป็นหลัก ถ้ามองในแง่ของยุทธศาสตร์การสอน PBL และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2559) กล่าวว่า เป็นเทคนิคการสอน ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เผชิญหน้ากับปัญหาด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการคิดหลายรูปแบบ เช่น การคิดวิเคราะห์

คิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ ซึ่งกมลฉัตร กล่อมอ้อม (2560) ได้ทำวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning): รายวิชาการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหา นั้น บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้เต็มไปด้วยความสนุกสนานทุกคนสามารถพูดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สามารถถกเถียงหาข้อสรุปในชั้นงาน ให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยกันออกแบบชิ้นงาน โดยมีอาจารย์เป็นผู้คอยให้คำปรึกษาซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดีทำให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียนรู้มากขึ้นเพราะเน้นไปที่ปฏิบัติมากกว่า ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู และศึกษา ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนได้แนวทางที่เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างยั่งยืน สามารถนำความรู้ไปใช้ในวิชาชีพต่อไป

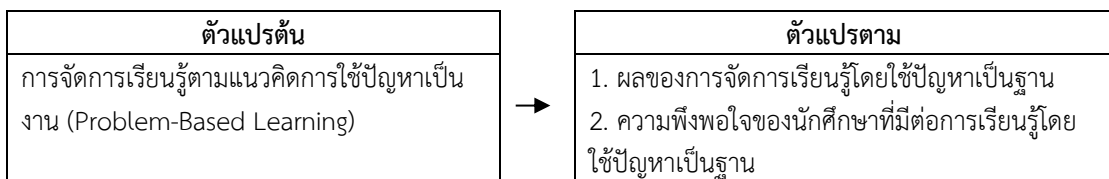
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู

สมมุติฐานในการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู จะพบแนวทางการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือด้านการสร้างโจทย์ปัญหา ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และด้านผลของการเรียนรู้
2. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู อยู่ในระดับมาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่ลงทะเบียนเรียนในคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่เรียนในวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 42 คน เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
2. ตัวแปรการวิจัย
ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)
2) ความพึงพอใจของนักศึกษา ที่มีต่อการเรียนรู้โดยการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)

3. เครื่องมือ ได้แก่

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู โดยมีรูปแบบ วิธีการ และกิจกรรม ตามลักษณะสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ของนวัตกรรม ได้แก่

ขั้นที่ 1 อ่านสถานการณ์โดยละเอียดทำความเข้าใจกับคำ และความหมายของคำในสถานการณ์ โดยอาศัยความรู้พื้นฐานของสมาชิกภายในกลุ่ม หรือเอกสาร ตำรา

ขั้นที่ 2 นิยามปัญหา หรือระบุสถานการณ์ โดยแสวงหาความคิดเห็นแบบระดมสมองอย่างมีเหตุผล และวิจารณ์ญาณ

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ปัญหา หรือสถานการณ์ โดยแสวงหาความคิดเห็นแบบระดมสมองอย่างมีเหตุผล และวิจารณ์ญาณ

ขั้นที่ 4 ตั้งสมมติฐาน โดยพยายามตั้งสมมติฐานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ขั้นที่ 5 จัดลำดับความสำคัญของสมมติฐาน

ขั้นที่ 6 กำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้จากสมมติฐาน ที่ได้เลือกไว้พิจารณาว่าต้องหาความรู้เรื่องอะไรบ้าง

ขั้นที่ 7. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากภายนอกกลุ่ม เช่น เอกสาร ตำรา สื่อดิจิทัล หรือผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 8. สังเคราะห์ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากภายนอกกลุ่ม เช่น เอกสาร ตำรา สื่อดิจิทัล หรือผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 9. สรุปการเรียนรู้หลักการและแนวคิดจากการแก้ปัญหาโดยนำความรู้มาเสนอต่อสมาชิกการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 วนรอบปฏิบัติการ จำนวน 9 สัปดาห์ แล้วนำเครื่องมือดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ด้วยแบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาแผนการจัดการเรียนรู้ (Content Validity Index : CVI) (Waltz et al. 2005) ผลการหาประสิทธิภาพ เท่ากับ 4.6

3.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้โดยการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู ที่ผ่านการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ด้วยแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยใช้มาตราส่วน ประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert)

4. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) โดยใช้รูปแบบ วิธีการและกิจกรรม ตามลักษณะสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ของนวัตกรรม

ขั้นตอนที่ 3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ปฏิบัติการ 3 วนรอบปฏิบัติการ วนรอบละ 3 สัปดาห์ รวมเป็นจำนวน 9 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนหลังจากปฏิบัติการครบ 3 วนรอบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากผลการปฏิบัติการตามนวัตกรรมแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน และข้อมูลจากแบบสอบถาม มาสรุปผลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู พบว่า มีผลจัดการเรียนรู้ 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านโจทย์ปัญหาที่ใช้ในการเรียนรู้ พบว่า ใช้โจทย์ปัญหาที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลกปัจจุบัน โดยมีลักษณะที่เป็นคำถาม ได้แก่

1) ตัวอย่างของพฤติกรรมของครูที่แสดงว่าเป็นบุคคลที่ขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดจรรยาบรรณ และไม่มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีอะไรบ้าง

2) สาเหตุที่ครูแสดงพฤติกรรมที่ขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดจรรยาบรรณ และไม่มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

3) มีแนวทางป้องกันและพัฒนาให้ครูเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม มีจรรยาบรรณ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู อย่างไรบ้าง

4) ในฐานะที่นักศึกษาจะไปประกอบอาชีพครู จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม มีจรรยาบรรณ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู อย่างไรบ้าง

1.2 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

1) จัดกระบวนการกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาโดยใช้วิธีคิดแบบ Brain storming คือการระดมสมอง ค้นหาความหมายของโจทย์ปัญหา การตั้งสมมุติฐาน รวมทั้งการใช้ความรู้เดิมในการหาทางแก้ปัญหา

2) การจัดกระบวนการกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้วิธีคิดแบบอริยสัจสี่ คือการนำโจทย์ปัญหา มาวิเคราะห์ตามแนวคิดทางพุทธศาสนาด้วยการแยกประเด็นว่า อะไรคือตัวปัญหา (ทุกข์) อะไรคือสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) อะไรคือเป้าหมายที่จะสำเร็จ (นิโรธ) และอะไรคือแนวทางการแก้ปัญหา(มรรค)

3) กระบวนการกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้แนวคิดแบบโยนิโสมนสิการ ด้านคุณค่าแท้คุณค่าเทียม คือการนำโจทย์ปัญหามาวิเคราะห์ตามแนวคิดทางพุทธศาสนาด้วยการแยกประเด็นว่า สาเหตุของโจทย์ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ครูไม่เข้าใจ และขาดจิตวิญญาณในการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวกับคุณค่าแท้ กับคุณค่าเทียม

4) กระบวนการกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้แนวคิดสัปปุริสธรรม 7 คือการนำโจทย์ปัญหามาวิเคราะห์ตามแนวคิดทางพุทธศาสนาด้วยการแยกประเด็นว่า ควรจะประพฤติตนให้เหมาะสมกับสิ่งต่างๆ รอบตัว 7 ประการ ได้แก่ การพิจารณา รู้จักผล รู้จักตน รู้จักกาล รู้จักประมาณ รู้จักสถานการณ์ และรู้จักบุคคล

1.3 ด้านผลของการเรียนรู้ ที่เกิดกับผู้เรียน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษา ดังนี้

1) ความตรงต่อเวลาในการเข้าเรียน

2) การใช้จ่ายและความประหยัด

3) ความนอบน้อมถ่อมตนและจิตอาสา

2. ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู พบว่า ความพึงพอใจระดับมากที่สุดได้แก่ 1) ด้านส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และเกิดทักษะการทำงานเป็นทีม 2) การเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยให้วิเคราะห์ปัญหาได้ตรงประเด็น และ 3) กระบวนการเรียนรู้นี้ ช่วยให้นักศึกษาสามารถนำแนวคิดทางพุทธศาสนา มาแก้ปัญหาในวิชาชีพได้จริง

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู

ประเด็น	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และเกิดทักษะการทำงานเป็นทีม	4.61	0.785	มากที่สุด
2. พัฒนาทักษะกระบวนการคิด	4.35	0.894	มาก

ประเด็น	\bar{x}	S.D.	แปลผล
3. ทำให้นักศึกษากล้าแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น	4.33	1.038	มาก
4. ส่งเสริมให้นักศึกษาตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรมของตนเอง	4.47	0.763	มาก
5. ส่งเสริมให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	4.42	0.791	มาก
6. กิจกรรมเหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน	3.47	0.931	ปานกลาง
7. ทำให้นักศึกษาสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	3.71	0.764	มาก
8. ทำให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	3.66	0.942	มาก
9. ทำให้วิเคราะห์ปัญหาได้ตรงประเด็น	4.52	0.823	มากที่สุด
10. ทำให้นักศึกษาสามารถนำแนวคิดทางพุทธศาสนามาแก้ปัญหาในวิชาชีพได้จริง	4.52	0.823	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู พบ 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านการสร้างโจทย์ปัญหา พบว่าการสร้างโจทย์ปัญหาที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลกปัจจุบัน โดยมีลักษณะที่เป็นคำถาม 4 ประการ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าว เป็นการสร้างโจทย์ปัญหาให้นักศึกษาวิเคราะห์โดยใช้แนวทางพุทธศาสนาในการแก้ปัญหาคือ หลักอริยสัจ 4 ได้แก่ ประการแรกคือตัวทุกข์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม เช่น ครูคิดหนี้ ครูเล่นการพนัน ครูเกิดปัญหาชู้สาว หรือครูทำร้ายนักเรียน เป็นต้น ประการที่สองคือ สมุทัยหรือสาเหตุของปัญหา ที่ต้องใช้การศึกษวิเคราะห์ทั้งจากเอกสารและสอบถามผู้รู้ เช่น สาเหตุมาจากครูไม่รู้หลักในการดำเนินชีวิต หรือครูทนต่อกระแสกิเลสความอยากทางวัตถุไม่ได้จึงเป็นหนี้ ทนต่อกิเลสทางกามารมณ์ไม่ได้จึงเกิดปัญหาชู้สาว เป็นต้น ประการที่สาม นิโรธหรือความดับทุกข์ คือเป้าหมายของสังคม ที่ต้องการเห็นผู้ประกอบอาชีพครูมีคุณธรรมจริยธรรม มีจรรยาบรรณ และประการที่สี่คือ มรรคหรือวิธีการที่จะทำให้ครูมีคุณธรรมจริยธรรม มีจรรยาบรรณ

การสร้างโจทย์ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานส่วนหนึ่งของวิลสัน (Wilson, 1991) ที่สรุปไว้ว่าการเตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีทักษะการคิดแบบวิจารณ์ญาณ และมีทักษะในการตัดสินใจ และเป็นนักคิดที่รู้จักให้ความร่วมมือกับผู้อื่น อันเป็นแนวทางการศึกษาให้มนุษย์มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับ Barrows HS. (2000) ที่กล่าวถึงโจทย์ปัญหาของการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) โดย เริ่มจากการได้ประสบการณ์ตรงจากโจทย์ปัญหา ผ่านกระบวนการคิดและการสะท้อนกลับ (Reflection) นำไปสู่ความรู้และความคิดรวบยอด อันจะนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ต่อไป

1.2 ด้านการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า มี 4 รูปแบบ คือ 1) กลุ่มวิธีคิดแบบ Brain storming 2) กลุ่มเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้วิธีคิดแบบอริยสัจสี่ 3) กลุ่มเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้แนวคิดแบบโยนิโสมนสิการ และ 4) กลุ่มเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้แนวคิดสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว เป็นการบูรณาการระหว่างแนวคิดจากตะวันตก กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา คือวิธีการแบบระดมสมองจากคนหลายคน กับวิธีการไตร่ตรองของรายบุคคล สอดคล้องกับพวงผกา ปวีณบำเพ็ญ (2560) ที่กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ว่าเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ทั้งการทำงานและหลักคิดในการพิจารณาแก้ปัญหา เป็นกระบวนการที่ต้องร่วมมือกันระหว่างผู้เรียน ช่วยกันแสดงความคิดเห็น ช่วยกันค้นคว้า และสรุปร่วมกัน และสอดคล้องกับ Peter Schwartz. (2001) ที่กล่าวว่าขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ คือการเผชิญกับปัญหา

สำรวจความรู้เกี่ยวกับปัญหา แล้วตั้งสมมุติฐานร่วมกัน มีการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อค้นคว้าปัญหาและสรุปผล ทั้งที่เป็นเนื้อหา และกระบวนการด้วย

1.3 ด้านผลของการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษา ดังนี้

1) ความตรงต่อเวลาในการเข้าเรียน 2) การใช้จ่ายและความประหยัด 3) ความนอบน้อมถ่อมตนและจิตอาสา

ข้อค้นพบดังกล่าว เกิดขึ้นหลังจากที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้และได้วิเคราะห์ปัญหาต่างๆ แล้ว นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และเห็นความสำคัญของเนื้อหาสาระที่เรียนคือด้านคุณธรรมจริยธรรมของวิชาชีพ และตระหนักถึง จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยการพยายามที่จะเป็นคนดี คือเข้าเรียนตรงเวลา มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีความนอบน้อมต่อระบบการศึกษา และมีจิตอาสาเพื่อที่จะฝึกตนเองเป็นผู้ให้ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวคือแนวทางการเป็นครูที่ดี มีคุณธรรมนั่นเอง ซึ่งนับว่าผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถพัฒนาพฤติกรรมของนักศึกษาได้จริง

2. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู พบว่า ความพึงพอใจระดับมากที่สุดได้แก่ 1) ด้านส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และเกิดทักษะการทำงานเป็นทีม 2) การเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยให้วิเคราะห์ปัญหาได้ตรงประเด็น และ 3) กระบวนการเรียนรู้นี้ ช่วยให้นักศึกษาสามารถนำแนวคิดทางพุทธศาสนา มาแก้ปัญหาในวิชาชีพได้จริง

ข้อค้นพบดังกล่าว สอดคล้องกับ ไพศาล สุวรรณน้อย (2561) ที่กล่าวถึงผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning หรือ PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรคนิยม (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลกเป็นบริบทของการเรียนรู้ (Learning Context) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษา ไปพร้อมกันด้วย การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาเป็นหลัก ถ้ามองในแง่ของยุทธศาสตร์การสอน PBL เป็นเทคนิคการสอน ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เฝื่อนหน้ากับปัญหาด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการคิดหลายรูปแบบ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนที่จะใช้นวัตกรรม การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ควรตระหนักถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งผลต่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ คือควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ใช้รูปแบบวิธีการ และกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนเนื้อหาวิชาและบริบทของชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดอย่างหลากหลาย และสามารถเรียนรู้กระบวนการสร้างองค์ความรู้ให้กับตนเอง นอกจากนี้ควรจัดกระบวนการการเรียนรู้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับขั้นตอนของการใช้ปัญหาเป็นฐานซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น 7 ขั้นตอน 9 ขั้นตอน หรือ 11 ขั้นตอน

2. ข้อเสนอแนะต่อผู้วิจัย

นักวิจัยควรศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ด้านนามธรรมที่ส่งผลออกมาเป็นรูปธรรม เช่น การพัฒนาพลังสามัคคีของชุมชนต่อสิ่งแวดล้อม คือการร่วมกันนำปัญหาที่พบในท้องถิ่นมาช่วยกันวิเคราะห์ และสร้างพลังความรักสามัคคีกันขึ้นมาแก้ปัญหาาร่วมกัน หรือถ้าเป็นในระดับอุดมศึกษา สามารถศึกษาการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในด้านการใช้ความรู้ตามศาสตร์ของตนเองไปแก้ปัญหาของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กมลฉัตร กล่อมอิม. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบการใช้ ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) : รายวิชาการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(2): 180.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). *80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี: บาลานส์ ดีไซน์แอนพริ้นติ้ง.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2559). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning*. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.
- พวงผกา ปวีณบําเพ็ญ. (2560). *การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (Research based Learning) ศึกษาศาสตร์สาร*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ปีที่ 1 (2)
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (2561). *การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning : PBL)* <https://ph.kku.ac.th/thai/images/file/km/pbl-he-58-1.pdf>
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- Allen DE. (2001). *The Power of Problem-Based Learning*. Stylus Publishing, LLC, Virginia.
- Barrows HS. (2000). *Problem-Based Learning Applied to Medical Education*. Rev Ed.Southern Illinois
- Peter Schwartz, Mennin S, Webb G. (2001). *Problem-Based Learning. Case Studies, Experience and Practice*. Kogan Page Ltd, London.

ภาพประกอบ

